Dnro TRAFICOM/518277/03.03.01/2022
7.11.2022

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi
Kirjallinen asiantuntijalausunto 08.11.2022 U 28/2021 vp jatkokirjelmä (UJ 29/2022 vp)

Valtioneuvoston jatkokirje (U 28/2021, UJ 29/2022 vp) selvitys komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyn harmonisoiduksi sääntelyksi (Artificial Intelligence Act)

Liikenne ja viestintävirasto Traficom kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa yhtyvänsä valtioneuvoston jatkokirjeeseen.

Traficom tukee jatkokirjeessä esitettyjä huomioita ja valtioneuvoston kantaa.

Traficom korostaa asetusehdotuksen tavoitteissa kohtaa, jossa mainitaan: asetusehdotuksen tavoitteena on, että EU:sta muodostuu tekoälyn kehittämiselle ja soveltamiselle suotuisa ympäristö, joka edistää investointeja ja vahvistaa yritysten kansainvälistä kilpailukykyä. Virasto korostaa, että tekoälyn kehittämiselle suotuisa ympäristö olisi tärkeä mahdollistaa EU:ssa, jotta tuotekehitystä tapahtuisi EU-alueella. Eurooppalaisen tekoälyn huippututkimuksen kehittäminen ja ylläpitäminen vaativat riittävän monimuotoisten ja toiminnallisten rakenteiden kehittämistä tutkimuksen tueksi. Tämä on myös siksi tärkeää, että kehityksen ollessa EU-alueella sen teknologiaa ja sen läpinäkyvyyttä on mahdollista seurata ja valvoa eurooppalaisten periaatteiden mukaisesti. Näiden tavoitteiden saavuttaminen vaatii, että sääntely on riskiperusteista, tarkasti kohdennettua ja oikeasuhtaista sekä vältetään se, että korkean riskin kategoriaan tulkitaan kuuluviksi merkittävästi enemmän järjestelmiä kuin on tarkoituksenmukaista ja ollut alkuperäinen tarkoitus. Tekoälyn käyttö arjen sovelluksissa on niin yleistä, että asetusehdotuksen vaikutukset ja resurssitarve on välttämätöntä arvioida tarkasti.

Traficom korostaa myös sitä, että ehdotuksen nykyisessä korkean riskin tekoälyä koskevassa soveltamisalassa tulisi tarkemmin huomioida tekoälyn rinnalla toimivat muut riski- ja turvallisuuskontrollit, jotta varsin arkisista prosessien tehostamista tai ihmisen päätöksentekoa tukevista sovelluksista ei syntyisi ehdotuksen mukaista testausta ja arviointia vaativaa korkean riskin tekoälyratkaisua. Ehdotuksen nykyisessä muodossa virasto näkee riskinä esimerkiksi sen, että liikenteen valo-ohjaukseen tai liikenteen hallintaan käytetty tekoälymalli vaatisi korkean riskin tekoälylle vaadittua testausprosessia, vaikka tekoälymallin rinnalla olisi muita turvallisuuskontrolleja, jotka ohittavat päätöksentekoprioriteetissa tekoälyn ja estävät vaaratilanteiden syntymisen.

Traficom yhtyy jatkokirjeen kantaan ja suhtautuu varauksellisesti asetusehdotuksen soveltamisalan laajentamiseen. Edelleen Traficom on samaa mieltä jatkokirjeessä esitetystä näkemyksestä, että tekoälyjärjestelmän määritelmän tulisi kattaa vain järjestelmät, joita voidaan aidosti pitää tekoälynä. Sääntelyn ulkopuolelle tulisi rajata sovellukset ja järjestelmät, jotka soveltavat ihmisen määrittämiä sääntöjä ja toimintaohjeita ennakoitavalla tavalla. Edelleen Traficom on samaa mieltä jatkokirjeessä esitetystä kannasta koskien tekoälyjärjestelmien kokeilua ja tekoälyjärjestelmien testaamista tosielämän

olosuhteissa. Traficom toteaa myös pitävänsä perusteltuna asetusehdotuksen määrittelyä koskien ei-hyväksyttävissä olevan riskin tekoälyä.

Traficom haluaa esittää jatkokirjeen kantaan unionin testauslaitosten ja keskitettyjen itsenäisiä asiantuntijoita koskevan varannon perustamiseen liittyen huomion siitä, että nykyisellä soveltamisalalla unionin alueelle muodostuisi mahdollisesti kymmeniä tuhansia korkean riskin tekoälyjärjestelmiä, joita muokataan jopa viikoittain. Testaus- ja arviointikapasiteetin tulee olla mitoitettu vastaamaan tähän tarpeeseen, jotta tästä ei muodostu merkittävää pullonkaulaa tekoälyn hyödyntämisessä. Esitetyssä muodossa testauksen käytännön toteuttaminen vaatisi EU-alueella tuhansia tai kymmeniä tuhansia asiantuntijoita. Tämä resursointikysymys on syytä huomioida jatkokäsittelyssä.

Edelleen Traficom on samaa mieltä siitä, että asetuksen velvoitteiden ei tulisi kohdistua ei-ammattimaisiin toimijoihin tai kotitalouksiin. Jatkokirjeessä esitetyn kannan mukaisesti on erityisen tärkeää, että asetuksen käytännön soveltamisesta tulisi olemaan saatavilla ohjeistusta käytännön soveltamisesta, jotta EU-alueella tulkitaan asetuksen soveltamisalaa asetuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisesti.